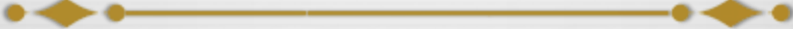

Elektronik Ortamda Vergi Denetiminin Muhasebe Mesleğine Etkileri

• ◆ ————— ◆ •
Zübeyir Ülger
SMMM

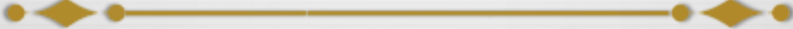
IX. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı
Sempozyumu
Ekim 2015

Denetim,

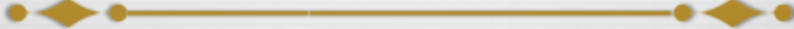
- ✦ İktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların, önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları derleyen sistematik bir süreç olarak tanımlanmaktadır.
- ✦ Denetim 213 sayılı VUK'nun 3. maddesine hizmet eden faaliyet bütünüdür. Yani vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyetini ortaya koyan faaliyettir.

Vergi İncelemesi,

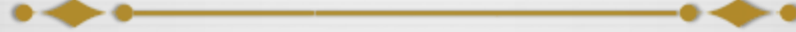
- ✦ 213 sayılı VUK'nun 134. maddesinde Vergi incelemesinden maksadın, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak ve tespit etmek olduğu açıklanmıştır.
- ✦ Beyana dayalı vergilendirmeyi içeren Türk vergi sisteminde, sağlıklı vergilendirmenin önemli unsurlarından bir tanesi de yapılan beyanların izlenmesi, kontrolü ve denetimidir.

Vergi İncelemesi

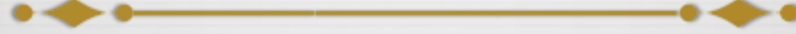
- ✦ 6009 sayılı kanun ile 01.01.2011 tarihinden geçerli olmak üzere incelemeler tam inceleme ve sınırlı inceleme olarak iki bölüme ayrılmış, süre ve süreçler usul kanunun 140. maddesinde açıklanmıştır.
- ✦ Bu iki bölüm incelemenin altında randıman, ihbar, aramalı inceleme, üretim, özel amaçlı vb başlıkları ile konu, usul ve işlem bazlı vergi incelemelerini sınıflandırmak mümkündür.

Elektronik Denetim

- ✦ E-denetim aslında 1994 yılında uygulanmaya başlanan Tek Düzen Muhasebe Uygulamaları ile başlamıştır.
- ✦ Tek düzen muhasebe uygulamasının asli amacı vergi denetimi değil ise de, işletmeleri çağdaş bir anlayış ile değerlendirme, karşılaştırma fırsatı tanıdığından, denetim elemanlarının neyi nerede aramaları ve bulmaları gerektiği konusunda son derece faydalı bir ışık olmuştur.

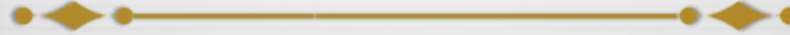
Elektronik Denetim

- ✦ Elektronik ortamda denetin nasıl yapılıyor ve sistem nasıl işliyor ?

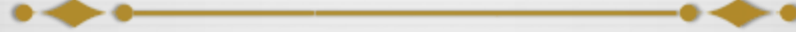
Mali idare tarafından kurulmuş elektronik alt yapıya çıkarılan kanun ve tebliğler ile meslek mensupları tarafından mükelleflerin verileri bilgi, kayıt, tablo ve rapor şeklinde girmeleri sağlanmakta, alınan bu veriler diğer kamu kurum ve kuruluşlarından yine elektronik ortamda alınan veriler ile birleştirilerek RAM adı verilen Risk Analiz Merkezinde 500'den fazla risk senaryosu ile test edilmekte, çapraz kontrolleri yapılmakta ve sonuçta öncelikli incelenecek sektör ve mükellefler gruplandırılmaktadır.

Elektronik Denetim

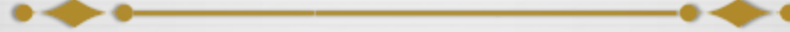
- ✦ Elektronik ortamda meslek mensuplarının veri aktarımı;
- E-Beyanname uygulaması,
- E-Fatura düzenlenmesi,
- E-Arşiv uygulaması,
- E-Defter uygulaması,
- E-Bilet Uygulaması,
- Ba-Bs Bildirim formları
- E-Mizan uygulaması,
- E-Ticaret uygulaması,

Denetimlere Ait İstatistikî Veriler

- ✦ 31.12.2014 tarihi itibariyle toplam 14.247 denetim elemanı kadrosunun 9.214 adedi doldurulmuş bulunmaktadır.
- ✦ 2014 yılında toplam 149.047 inceleme yapılmıştır.
- ✦ 2014 yılında inceleme oranı %2,24 dür.
- ✦ 2014 yılında Vergi Dairesi Müdürleri tarafından 9.779 mükellef incelenmiş, 13.194 rapor tanzim edilmiştir. Yapılan tarhiyatın üçte ikisi KDV, kurum, gelir, ÖTV, damga vb vergiler dışında kalan konulardır.

E-Denetim Uygulaması Nasıl Çalışıyor?

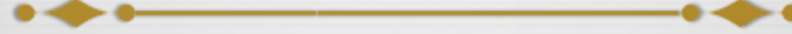
- ✦ E-Denetim meslek mensupları tarafından yüklenen verilerin usul ve esastan denetimini, hazırlanmış paket programlar ile yazılan senaryolar üzerinden gerçekleştirmektedir.
- ✦ Mali idare 2014-2015 yıllarında bu yazılım programlarını yenilemiş, senaryo sayısını yaklaşık 600'e çıkarmış ve 2016 yılında meslek mensuplarını çok yorucu bir denetim sezonu beklediği görülmektedir.
- ✦ Denetimlerin büyük kısmı nokta atışlı ve izah istenen denetimler olduğundan, meslek mensubu arşivine masa kurma zorunda kalacaktır.

E-Denetimde Ön Değerlendirme

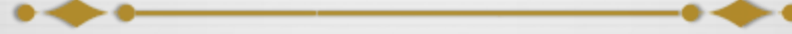
- ✦ Sitem öncelikle;
- ✦ Sürekli devreden KDV bulunan mükellefleri,
- ✦ Son 5 yılda üst üste zarar beyan eden mükellefleri
- ✦ Kasa bakiyeleri yüksek olan mükellefleri
- ✦ Nace kodlarına göre brüt kar marjı düşük olan mükellefleri
- ✦ Resen terk mükelleflerden yapılan alımları,
- ✦ Defter tasdik durumlarını,
- ✦ Tutulacak defterler yönünden sınıf değiştirme durumlarını
- ✦ Faaliyetlerine göre giderleri fazla olan mükellefler vs.

E-Denetim Senaryoları

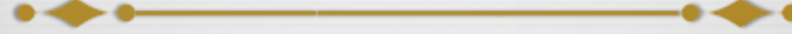
- ✦ E-Bilanço, e-mizan da 131/231 hesaplarda yer alan tutarları gören sistem e-gelir tablosundaki 642 hesapta uygun rakam görmek istiyor,
- ✦ Kasa hesabında yüksek bakiye görülmesi halinde 642 hesapta ADAT geliri görmek istiyor,
- ✦ Sistem sürekli e-mali tabloların önceki dönem/cari dönem analizini yaparak, karlılık, rasyo ve oran analizleri yapmaktadır.
- ✦ Duran varlıklardaki azalma yada artma ile birikmiş amortismanlar hesabındaki değişimleri karşılaştırmaktadır.
- ✦ Şüpheli alacaklar, şüpheli alacak karşılıkları ile konusu kalmayan karşılıkları incelemektedir.

E-Denetim Senaryoları

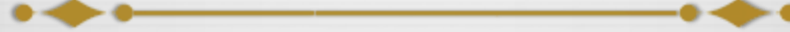
- ✦ 361 hesapta bakiye gözükmemesi halinde, beyanname ekinde KKEG dökümünde tutar görmemesi halinde incelenecek mükellef statüsüne atmakta,
- ✦ Beyanname üzerinde indirim konusu yapılan bağış ve yardım olması halinde KKEG sütununda tutar görmek istiyor,
- ✦ Şirkete ait gayrimenkulün satış bedelini Bs'den alan sistem, tapu dairesinden sisteme aktarılan alıcının kullandığı kredi miktarı ile karşılaştırmakta, düşük olması halinde ilgili vergi dairesi tarama servisine nokta atışlı inceleme olarak bildirmekte,
- ✦ Sürekli devreden avans ve alacaklar hesabının analizini yapmaktadır,
- ✦ Alacak senetlerine reeskont ayrılması halinde, borç senetlerine ayrılmaması halinin mali tablolardan analizi,
- ✦ Tevkifat uygulamalarına uyulup uyulmadığının muhtasar ve 2 nolu KDV beyannamesi ile kontrolü,

E-Denetim Senaryoları

- ✦ Tek Düzen Hesap planına uyulup uyulmadığının kontrolü..??
- ✦ Muafiyet ve istisna uygulamalarının kayıt ve beyannameler üzerinden kontrolü,
- ✦ Kullanılan kredilerin iş hacmiyle uyumu, kullanılan kredilerin transferi,
- ✦ Düşük stopaj, işçi ücreti, kira kontratı ve serbest meslek ödemeleri,
- ✦ 331/431 hesaplarda yüksek tutarlı işlemlerin bulunması,
- ✦ Pos satış bedeli ile 108 hesabın-KDV beyannamesinin kıyaslanması,
- ✦ Sürekli düşük kar beyan edilmesi, sembolik KDV ödemesi çıkarılması,
- ✦ Sahte ya da MİYB kullanılmasında Ba-Bs bildirimlerinden alınan verilerin kullanılması,

E-Denetimlerde İstenilen İzah Örnekleri

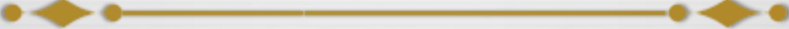
- ✦ Taşınmaz istisnasından faydalanan mükellefin 5 yıl içinde tasfiyesi,
- ✦ Beyanname üzerinde %5 (10) dan fazla bağış ve yardım indirimi
- ✦ Sistemden elde edilen kesilen vergiler ile beyanname üzerinde indirim konusu yapılan vergilerdeki uyumsuzluklar,
- ✦ E-mizandaki AR-GE gideri ile dönem beyannamesindeki tutarın farklı olması,
- ✦ Alacaklarda amortisman uygulaması işlemlerinin dayanak belgelerinin ibrazı,
- ✦ KDV beyannamesindeki tutar ile gelir tablosundaki yurt içi/yurt dışı tutarların uyumsuzluğunun nedeni,
- ✦ Satışlar ile alıcılar hesabı arasındaki uyumsuzluğun nedenleri
- ✦ Amortisman hesaplamalarındaki uyumsuzluğun nedenleri,

Denetim Gerekli mi?

- ✦ Öncelikle vergi geliri elde etmek
- ✦ Vergi bilinci oluşturmak gönüllü uyumu artırmak
- ✦ e-denetimin alt yapısını oluşturmak,
- ✦ Kaliteyi artırmak,
- ✦ Ara geçiş denetimleri olarak yapmak,
- ✦ Meslek odalarının bu denetimlerden sonuç çıkartarak eğitim konularını belirlemek,
- ✦ Bu denetimler ile piyasaya mesaj vermek, küçük çaplı binlerce esnafın incelenmesi ile tarh edilecek vergi tutarı, belki birkaç büyük ölçekli mükelleften alınabilecektir. Ancak bu denetimler piyasaya her zaman denetlene bilecekleri mesajı da vermektedir.

Denetimin Meslek Mensubu üzerindeki Etkileri

✧ Olumlu Etkileri

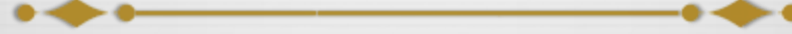
✧ Olumsuz Etkileri

Olumlu Etkileri

- ✦ Denetim her zaman farkındalık yaratır,
- ✦ Meslek mensubunun görgü ve tecrübesini artırır,
- ✦ Denetim uygulamalı ve verimli bir eğitim metodudur,
- ✦ Denetim kaliteyi artırır,
- ✦ Mesleki ihtisas ve uzmanlık alanı yaratır,
- ✦ Bir denetimden edindiği deneyimi diğer müşterilerine uygulayarak, muhtemel hata ve cezaların önlenmesini sağlar,
- ✦ Denetim belirli bir süre sonra özgüven sağlar,
- ✦ Denetim işbirliği ve gözlem yeteneğinin artmasını sağlar,
- ✦ Meslekte sürümden kazanmanın önüne set çekecektir.

Olumsuz Yanları

- ✦ Meslek mensubunu strese sokar, psikolojisini olumsuz etkiler,
- ✦ Denetim elemanları arasında kabul raporu yazılmasını engelleyen bir görünmez el varmış gibi hep tarhiyat ile karşılaşacağı düşüncesi hakimdir.
- ✦ Meslek mensubunun çok kısıtlı olan zamanı içerisinde ekstra mesaisini alır.
- ✦ Meslek mensubunun müşteri kaybetmesine neden olabilir.
- ✦ Denetimin yarattığı baskı neticesinde denetim elemanı ile çatışma ve tartışma ortamında kendisini bulur.
- ✦ İyi ise mükelleften, kötü ise meslek mensubundan düşüncesi verimliliği düşürür.
- ✦ Verimsiz geçen bir denetim meslek mensubunun özgüvenini olumsuz etkiler.
- ✦ Denetim elemanı ile meslek mensubu arasında karşılıklı güven, yeterli işbirliği olmaz ise denetim kızgınlık, kırgınlık, stres, heyecan ve tedirginlik yaratır.
- ✦ Son zamanlarda başlamış olan usul denetimi tabir edilen denetim yöntemlerinin meslek mensuplarına yük ve mesai yaşatır.

Atılan Taşın Ürkütülen Kurbağaya Değmesi Gerekir

✧ VAKA:

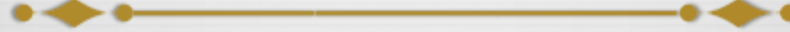
- ✧ Mükellefin 2011 yılı Kurumlar vergisi ödemesi: 789.000,00-TL

✧ İZAHİ İSTENİLEN HUSUS:

- ✧ 1- Beş şubeniz olmasına rağmen geriye dönük 5 yıla ait her bir şube için her ayın banka tasdikli sigorta prim ödeme belgelerini getiriniz. 361 hesabın borç hanesinde yazan tutarlar için ???
- ✧ 2- 2011 yılında A bankasından stopaja tabi tutulmayan 547,00TL fon alım satım kazancınızı gelir yazdınız mı ? Tevsik edici belgeler ile izah.

NOT: Gelir tablosunda 645-Menkul Kıymet Satış Karlarında 3.198,40 TL yazılı

Atılan Taşın Ürkütülen Kurbağaya Değmesi Gerekir

✧ VAKA:

- ✧ Bir meslek mensubuna pilot vergi dairesi tarafından izah istenmek üzere 350 mükellef için yazı çıkarılmıştır.
- ✧ İkinci sınıf defter tutmakta iken birinci sınıfa geçmesi gereken yada tam tersi durumunda olan mükelleflere kesilebilecek 2,5 milyon TL ceza kesilebilecek bir tespit mevcuttur.
- ✧ Kurumlar vergisi beyannamesine , kurum kazancı olarak gelir tablosundaki vergi sonrası net kar yazılan yüzlerce tespit vardır.
- ✧ Dönem sonu kayıtlarında yanlış yapan 690-691-692-370 ve 371 hesapların çalıştırılmadığı binlerce bilanço tespiti vardır.
- ✧ Ödenmemiş SSK priminin gider yazıldığı, binek oto KDV'sinin indirim konusu yapıldığı, bilançodaki duran varlık toplamından daha yüksek tutar içeren birikmiş amortismanlar hesabının bulunduğu binlerce bilanço tespiti vardır.

Gelenek Nokta

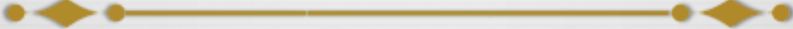

- ✦ Mali idare yeni yazılımlar ile elektronik denetimin çerçevesini git gide artıracaktır.
- ✦ Yeni istihdam edilen denetim elemanları ile denetlenmeyen mükellef kalmayacak hedefini yakalamak düşüncesindedir.
- ✦ Özellikle kademeli geçiş ile e-deftere tüm mükelleflerin alınması planlanmakta, akabinde e-defterdeki bilgiler süzülerek kapsamlı analiz ve denetimler yapılabilecek, defter belge ibraz edilmemesinin önüne geçilecektir.
- ✦ 2015 yılında vergi incelemeleri beklemeye alındığından yılın son iki ayında takdire sevklerde ve zaman aşımli dosyalarda yoğun denetim yapılacaktır.
- ✦ 2016 yılı meslek mensupları için denetim konusunda zor bir yıl olacaktır.
- ✦ Kayıt ve nizamda usule, hesap planına ve esasa vermeniz gereken önem incelemelerde ortaya çıkacaktır.

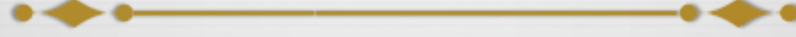
sonuç

- ✦ Meslek mensupları olarak hiçbir denetimden kaçmak, kaçınmak yada yapılan denetimlerde denetim elemanlarına yardımcı olmamak gibi bir düşüncemiz yoktur.
- ✦ Denetim elemanlarının işlerinin kolaylaşması meslek mensupları ile koordineli, saygılı, verimli, paylaşımcı ve güvene dayalı bir çalışma sergilemesi ile mümkündür.
- ✦ Bir çok kuruma hizmet vermek zorunda kalan meslek mensupları için (TÜİK, SGK, İŞ KUR, Çalışma Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Hazine, Vergi dairesigibi bir çok kuruma form ve beyan vermek durumunda kalan meslek mensuplarının) denetim elemanları ile çalışmalarında, denetimi kolaylaştıracak tedbir ve usuller belirlenmelidir.
- ✦ Mali idarenin denetimlerde başarı sağlaması ve vergi bilinci ile vergide gönüllü uyumun artırılmasında meslek mensubunun etkisini her zaman dikkate almalıdır. Sorumluluk verilen meslek mensuplarının, sorumluluk alanları net çizgiler ile belirlenmeli ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için yetki de verilmelidir.

Son söz,

- ✦ E-denetim zorlaştırmamalı kolaylaştırmalı,
- ✦ E-denetim zaman almamalı zaman kazandırmalı,
- ✦ E- denetim sadece meslek mensubuna e-olamamalı tüm kurumlardan bilgi toplayarak, meslek mensubu üzerindeki yük hafifletmelidir.
- ✦ Denetimlerde verginin sosyal faydası hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

✦ Bir Alman atasözünde olduğu gibi,
GÜVEN; ama denetle!

Zübeyir Ülger

zubeyirulger@gmail.com